

Dvojtyždenník o nových knihách

ROZHOVOR S ČESKOU POETKOU
JANOU ŠTROBLOVOU

„Naše jazyky sa napriek svojej príbuznosti predsa len jeden druhému postupne vzdalujú, mladé generácie už nemajú tie styčné body, ktoré sme mávali my, spoločné kultúrne akcie, spoločné televízne relácie. Hoci sa v slovenčine cítim doma, uniká mi pri prvom čítaní veršov chuť a vôňa jazyka, zmocňujem sa ich, až keď medzi slová preniknem,“ hovorí na strane 9 poetka a prekladateľka Jana Štroblová.

KNIŽNÁ
REVUE

Z OBSAHU

- 02 Nová počítačová študovňa v Univerzite
- 03 TARAGEL & DANGLÁR: Jánošík!
- 04 Philip ROTH: Everyman. Ktokoľvek
- 05 CAVALIERE SENZA NOME: Eva Ave
- Máriuš KOPCSAY: Zbytočný život
- Veronika ŠIKULOVÁ: To mlieko má horúčku
- MEMFER: Kacír v čižmách
- 08 Aglaja VETERANYI: Prečo nie som anjel
- 10 Vydavateľstvo Fortuna Print
- 11 S Kornelom FÖLDVÁRIM v Múzejke
- 12 Rozhovor s básnikom a prekladateľom Jánom ZAMBOROM

www.litcentrum.sk

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

VLADIMÍRA LAČNÁ, KNIHA ALVA,
MAKARENKOVA 214, 958 01 PARTIZÁNSKE,
TEL. 038/7492191

Slovenské:

1. P. Nagyová-Džerengová: Pozri sa na seba – Ikar
2. D. Fulmeková: Dve čiarky nádeje – Ikar
3. M. Rúfus: Vernosť – Slovenský spisovateľ

Zahraničné:

1. S. Gericke: Vražda ako hra – Ikar
2. T. Malarkeyová: Vzkriesenie – Ikar
3. L. Sholesová – J. Moore: Posledné tajomstvo – Ikar

KNÍHKUPECTVO LB-STORY MALÝ PRINC,
PRI PRACHÁRNI 4, 040 01 KOŠICE,
TEL. 055/7897110

Slovenské:

1. I. Bukovský: Návod na prežitie pre muža – Ambulancia klinickej výživy
2. G. Pažitná: Deti môjho srdca – Nexus
3. P. Nagyová-Džerengová: Pozri sa na seba – Ikar

Zahraničné:

1. B. Hrobat – M. Poljanšek: 90-dňová rozlišovacia diéta – Vydavateľstvo Trysk
2. P. Coelho: Piata hora – Sofa
3. P. Coelho: Alchymista – Sofa

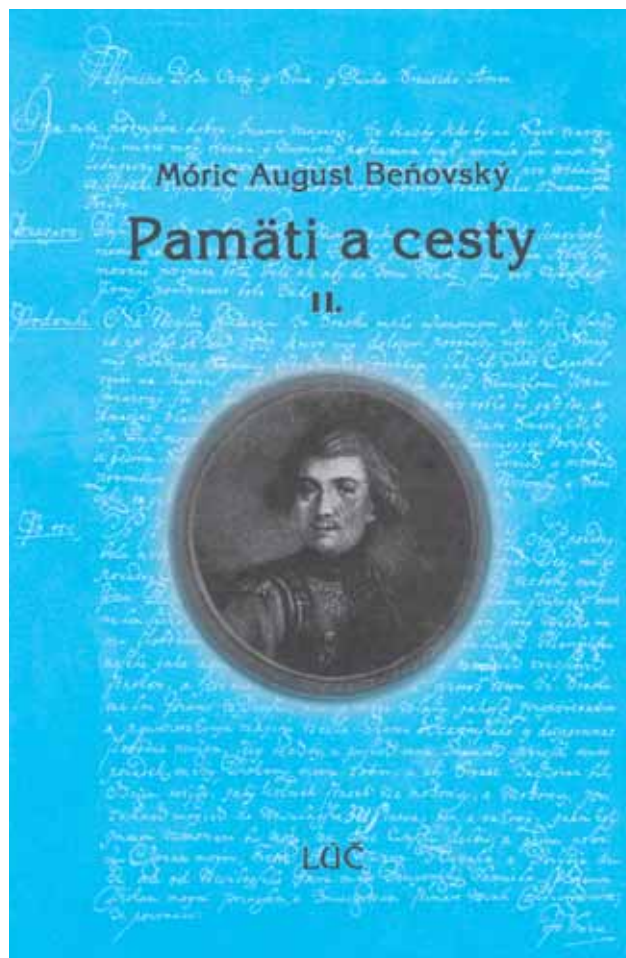
MGR. MARTINA PALKOVIČOVÁ,
KNÍHKUPECTVO KNIHA PRE TEBA, MOYSESA 53,
965 01 ŽIAR NAD HRONOM, TEL. 045/6725648

Slovenské:

1. K. Gillerová: Všetko sa raz skončí – Slovenský spisovateľ
2. D. Fulmeková: Dve čiarky nádeje – Ikar
3. O. Feldeková: Tajomstvo Sloveniek – Columbus

Zahraničné:

1. Ch. Grey: Leonardov tieň – Ikar
2. J. a S. Eldredge: Očarujúca – Redemptoristi
3. C. Hofmannová: Biela Masajka – Ikar

Prechádzka knižnou záhradou

V poradí 27. medzinárodný knižný veľtrh Salon du livre sa uskutočnil v Paríži od 23. do 27. marca. Čestným hosťom bola India so svojou mnohojazyčnou literatúrou a tromi desiatkami pozvaných autorov. Na Salone nechýbali ani slovenské knihy a naši autori. Poloha nášho stánku, reprezentujúceho produkciu dvoch desiatok slovenských vydavateľov a tlačiarov, nebola mimo pozornosti publika. Naopak, umiestnením hneď vedľa konferenčnej sály Agora, kde diskutovali napríklad také významné osobnosti ako Jorge Semprun s holandským autorom Geertom Makom o jeho populárnej knihe Cesta jedného Európana naprieč 20. storočím, si mohli prezrieť našu knižnú ponuku okoloídúci záujemcovia celkom nezáväzne, ale mnohí prichádzali cieľene. Zaujímali sa najmä o knihy z našej histórie, turistických sprievodcov, slovníky, učebnice slovenčiny pre Francúzov... Žiaľ, naša umelecká literatúra si ani napriek záujmu niekoľkých francúzskych prekladateľov a ich snahám zatiaľ nenašla širšie publikum vo vlasti Voltaira, Balzaca či druhej vlasti Kunderu.

Autor úvodníka veľtrhového spravodajcu prirovnal prechádzku uličkami pomedzi stánky s vystavenými knihami k záhrade, ktorú treba zveľaďovať, pretože poskytuje ozdravné ovzdušie pre náš duševný život. Z tohto pohľadu má v svetovej knižnej záhrade význam každá rastlina, či je to kvet s exotickou vôňou ďalekej Indie, so zemitémi farbami Afriky, ale aj vzácny, možno dosiaľ v pestofarebnom koberci nenápadný tatranský plesnivec. Jeho zriedkavý výskyt možno porovnať so zástojom našej literatúry vo svetovom písomníctve. Aby svetová knižná záhrada dýchala všetkými vôňami a vyžarovala všetky farby, nesmie v nej chýbať ani odolná tatranská rastlina. Na to, aby sa ujala vo svetovej záhrade, jej stačia veľmi skromné, ale špecifické podmienky.

Móric August Beňovský – Pamäti a cesty

Bratislava, LÚC, vydavateľské družstvo 2006

Znie to neveriteľne, ale po 216 rokoch dorazil Beňovský konečne na Slovensko. Zdá sa vám, že moje slová nemajú zmysel? Hneď vám ich vysvetlím. Beňovského *Pamäti a cesty* – táto výnimočná literárna pamiatka – prvýkrát vyšla v angličtine v roku 1790 v Londýne a až roku 2006 sa slovenský čitateľ dočkal ich kompletného slovenského prekladu.

Bolo pre nás smutnou vizitkou, že takýto historický i literárny unikát zostal vyše dvoch storočí pre slovenského čitateľa v jeho jazyku neprístupný. *Pamäti a cesty* nám konečne ukázali, akou mnohostrannou, vzdelanou a odvážnou osobnosťou bol Móric Beňovský. Žiaľ, Beňovský ešte dostatočne nerezonuje v našom povedomí tak, ako by si zasluhoval. Niektorí si jeho meno spájajú s akýmsi barónom Prášilom, ktorý si svoje príbehy väčšinou len vymýšľal a jeho skvelé činy považujú často len za mystifikáciu. Dlho sa nevenovala pozornosť jeho národnosti, tak teraz musíme bojovať o jeho slovenský pôvod. Ďalej v povedomí mnohých Slovákov je Beňovský zafixovaný predovšetkým ako kráľ Madagaskaru. Lenže Beňovský nebol „len“ kráľom Madagaskaru. Nech to znie akokoľvek paradoxne, bol aj významným moreplavcom. Jeho útek a nasledujúca plavba z Kamčatky do Macaa boli na tie časy úctyhodný výkon. Nikto pred ním túto cestu nevykonal! Keď si uvedomíme, že veľkí moreplavci tých čias sa na podobné cesty pripravovali roky, často s požehnaním a bohatou podporou korunovaných hláv, o to viac vynikne Beňovského čin. Za päť mesiacov zorganizoval vzburu na Kamčatke a takmer naslepo, bez dôkladnej prípravy sa na starej rozpadávajúcej lodi Svätého Petra a Pavla preplavil až do Macaa. Takého činu mohol byť schopný len vysoko inteligentný, vzdelaný, rozhodný a odvážny muž.

Beňovského *Pamäti a cesty* vyšli štyri roky po jeho smrti a sú vlastne denníkom, ktorý si písal od zajatia v Rusku cez dobrodružný útek z Kamčatky až po zvolenie za ampan-sacapabeho Madagaskaru. Kniha nie je len suchým priradením faktov, ale Beňovský si podrobne všimá oblasti, ktorými prechádzal, obyvateľov, ktorí v nich žili, ich zvyky a tradície.

Pamäti a cesty prvýkrát vyšli štyri roky po Beňovského smrti v Londýne, čiže v roku 1790. Z francúzštiny, v ktorej si Beňovský písal denník, ich preložil William Nicholson. Ná-zov knihy, ako bolo v tom čase zvykom, bol siahodlhý – *Pamäti a cesty Mórica Augusta Beňovského, magnáta kráľovstiev uhorského a poľského. Jedného z vodcov poľskej konfederácie, pozostávajúcej z jeho vojenských operácií, jeho vyhnanstva na Kamčatke, jeho úteku a cesty z toho polostrova cez severný Tichý oceán, s krátkym prístátím v Japonsku a na Tchajwane, do Kantonu v Číne, so správou pre francúzske úrady, bol poverený vládnuť nad ostrovom Madagaskar.*

Knihu v krátkom čase poprekladali do mnohých svetových jazykov. Znie to možno paradoxne, ale Móric Beňovský patrí medzi najprekladanejších a najvydávaných slovenských autorov v zahraničí a dlho mu tento primát patril. *Pamäti a cesty* vyšli vo Francúzsku, v Nemecku, v Poľsku, v Uhorsku, v Čechách, v Rakúsku, vo Švédsku, v Holandsku, v Rusku, v USA, ba dokonca i v Japonsku. Bol to pravý best-seller konca 18. a začiatku 19. storočia. Slovenskí čitatelia sa prvýkrát mohli s osudmi vrbovského rodáka zoznámiť vďaka prekladu, ktorý vyšiel v Bratislave roku 1808 – *Pamätné príhody hraběte Beňovského ve větším díle od něho samého sepsané ve výtah pak přeložené od Samuela Čerňanského*. V roku 1966 sme sa dočkali prvého vydania v modernej slovenčine zásluhou editora Jozefa Watzku v preklade Antona Spiesza s doslovom básnika Rudolfa Skukálka, ktorý v tom čase publikoval v slovenskej tlači seriál o Beňovského živote. Aj keď išlo o chvályhodný čin, zostal len na polceste, pretože vyšli len ukážky; z 900-stranového pôvodného diela sotva tretina.

Až teraz môžeme s istotou povedať, že Beňovský sa kompletný vrátil na Slovensko. Vďaka za to patrí jednoznačne vydavateľstvu LÚC, ale aj vrbovskému fanatikovi a dôvernému znalcovi Beňovského životných osudov a jeho diela Dr. Lubomírovi Bosákovi, ktorý nielen napísal zasvätený úvod ku knihe, ale svojou neúnavnou prácou sa zaslúžil, aby sa tento literárny unikát v preklade Andrey Černákovéj dostal konečne na Slovensko.

Ján Bábič

Uzávierka je 11. mája 2007
Informácie a prihláška na
www.POVIEDKA.sk

SME Devín rombold VMA KNIŽNÁ REVUE Rak

Aktuálne

ZRKADLÍME

„Celý problém dnešnej morálky je v tom, že niekto nedokáže vtesnať skutočnosť do svojich ideálnych predstáv o tom, ako by mala skutočnosť vyzerať a niekto sa zasa márne pokúša vytiažiť nejaké ideály zo svojej každodennej umazanej a blatom poříkanej praxe. Ako z toho von – nevedno. V každom prípade vyhrávajú tí, ktorí to nemiešajú. Ideály s praxou a prax s ideálmi. Tí prví, idealisti, kladú mravnosť nadovšetko. Aj nad zákony. Tí druhí, volajú ich pragmatiči (je to nadávka!), kladú zákony aj nad mravnosť. Preto tak často, denne, ba skoro každú hodinu, počúvame alebo čítame vetu „Ale zákon nebol porušený“...“

Milan Lasica, Týždeň 13/2007

KDE BOLO

- Kaviareň Móló v Bratislave – prezentácia básnickej zbierky Kamila PETERAJA *Čo sa šeptá dievčatám* – 14. marca
- Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote – 2. ročník *Čítania pri sviečkach*, priblíženie vzácného knižného fondu Múzea – 16. marca
- Kaviareň Divadla Andreja Bagara v Nitre – večer s básnikom, textárom, esejistom a prekladateľom Jánom ŠTRASSEROM – 20. marca
- Oravská knižnica A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne – stretnutie s regionalistom Zbyszekom SUŁKOWSKIM z partnerského mesta Limanowa a historikom a regionálnym vydavateľom Petrom HUBOM – 26. marca
- Klub slovenských spisovateľov, Laurinská 2, Bratislava – prezentácia nových kníh vydavateľstva Esa: Katarína PETKANIČOVÁ: *Africký draci*, Anna MARIČOVÁ: *Slovenské nárečie Starej Pazovy*, Nebojša KUZMANOVIČ: *Stretávanie kultúr* – 29. marca
- Múzeum Ludovíta Štúra v Modre – spomienkové stretnutie pri príležitosti nedožitých 75. narodenin Lýdie VADKERTI-GAVORNIKOVEJ – 30. marca
- ZŠ E. M. Šoltésovej v Krupine – beseda so spisovateľkou a vydavateľkou Danušou DRAGULOVOU-FAKTOROVOU – 2. apríla
- Kaviareň Divadla Andreja Bagara v Nitre – večer s Denisou FULMEKOVOU a Jarmilou REPOVSKOU a prezentácia ich kníh *Dve čiarky nádeje* a *Nové dejstvo* – 3. apríla

KDE BUDE

- Knižkupectvo Panta rhei v bratislavskom Auparku – prezentácia knihy esejí Gustáva MURÍNA *Všetko je inak* – 12. apríla o 18.00
- Záhorská knižnica v Senici – beseda s Danušou DRAGULOVOU-FAKTOROVOU – 16. apríla o 10.00 a 11.00
- Slovenský inštitút v Prahe, Jilská 16, Praha 1 – večer s Máriašou KOPCSAYOM a Igorom OTČENÁŠOM – 18. apríla o 19.00
- Slovenský inštitút v Prahe, Jilská 16, Praha 1 – večer s Monikou KOMPANÍKOVOU a jej knihou *Miesto pre samotu* – 25. apríla

Literárna cena Anasoft litera 2007 má novú porotu

Prozaické knižné tituly vydané v roku 2006 budú aj tento rok súťažiť o 200 tisíc korún. Hodnotiť ich bude odborná porota zložená z piatich literárnych vedcov a kritikov: Branislav Hocheľ, Dana Kršáková, Zoltán Rédey, Lubica Somolayová a Miroslav Zelinský.

-r-

KRONIKA ŠPORTU 2006

udalosti • osobnosti • čísla • fakty

Jubilejná Kronika športu

Kronika športu 2006 je v poradí desiatou. Môžeme sa tak pochváliť vo svete ojedinelou sériou kníh zaznamenávajúcou 14 rokov slovenského športu (prvá *Kronika športu 1993 - 1997* zachytávala až päťročné obdobie). Keďže rok 2006 bol rokom olympijským, dominujú najmä ZOH v Turíne, ale aj majstrovstvá sveta a Európy, Svetové poháre a majstrovstvá Slovenska. Najpodstatnejšia je práve bohatá faktografická časť. Za množstvom mien, dátumov a výkonnosť sa skrývajú litre potu, sebaaprekonačanie, nádeje a sklamanie našich športovcov a trénerov, ale aj trpezlivosť a náročná práca zostavovateľa Milana VRANKU a jeho tímu. Nie je to ľahká práca a okrem trpezlivosti a precíznosti si vyžaduje aj osobné zaujatie. To tvorcom *Kronik* skutočne nechýba. Okrem faktov pripravili aj zaujímavosti o najúspešnejších slovenských športovcoch a športových kolektívoch roka 2006 s fotodokumentáciou. Na obálke je fotografia najúspešnejšieho športovca Slovenska 2006, strieborného snoubordistu zo ZOH Radoslava Žideka. *Kroniku športu 2006* slávnostne uviedli do života v Dome športu v Bratislave dvojnasobní olympijskí medailisti vo vodnom slalome zo Sydney a Atén, bratia Pavol a Peter Hochschornerovci, a nová slovenská strelecká nádej, medailistka z ME a víťazka Svetových pohárov Zuzana Štefečeková. Okrem knižnej podoby (299 Sk) je v predaji aj CD (199 Sk).

Nová počítačová študovňa

Univerzitná knižnica v Bratislave otvorila 26. marca 2007 novú počítačovú študovňu. 24 pracovných staníc sprístupňuje záujemcom katalógy a databázy knižnice, sieťové zdroje informácií licencované pre knižnicu a sieťové zdroje informácií voľne dostupné.

Práca si vyžaduje základné znalosti práce s počítačom a databázami. Obsluhu zabezpečuje konzultant študovne. Čitatelia si môžu výsledky vyhľadávania alebo práce v programe Office uložiť na disketu, USB-kľúč, alebo zaslať do vlastnej e-mailovej schránky. Nie je však možné získané informácie využívať na komerčné účely, alebo ich ďalej rozširovať, kopírovať, distribuovať.

Pri otvorení počítačovej študovne oboznámili odborní pracovníci knižnice aj s ukázkami práce s naskenovaným generálnym katalógom knižnice, ktorý obsahuje údaje o knihách vo fonde od roku 1919. Katalógizačné lístky sú usporiadané podľa abecedy – priezviska autora, alebo prvého slova z názvu. E-verzia tohto katalógu umožňuje zadávať žiadanky na publikáciu, ale aj tu platí, že knihy vydané do roku 1953 sú k dispozícii iba na prezenčné štúdium. Zároveň možno žiadať aj o zdigitalizovanie tej-ktorej knihy. Táto novinka umožňuje záujemcom na základe e-objednávky vyhotoviť a zaslať publikáciu v e-forme. Základný poplatok za e-knihu vo formáte PDF je 10 eur, t. j. 50 strán textu a za každú ďalšiu stranu 0,1 eur. Základný poplatok za plnotextovú e-knihu vo formáte PDF + OCR je poplatok 15 eur, za každú ďalšiu stranu 0,15 eur. Blížšie informácie možno nájsť na webovej stránke knižnice – www.ulib.sk

Výstava súťažných návrhov

Novostavieb slovenských knižníc je u nás doslova ako šafranu. Po novostavbe experimentálnej knižnice v Čadci a budovy Slovenskej národnej knižnice na martinskej Hostihore zostalo ticho. Zväčša sme sa stretávali iba s prestavbami, čiastočnými dostavbami knižníc, hoci sa vyskytlo viacero projektov (vysokoškolské knižnice Košice, Ružomberok), výsledkom úsilia v tejto oblasti je realizácia rozsiahlej rekonštrukcie Univerzitnej knižnice v Bratislave, a tesne pred ukončením je takmer 12-ročná výstavba novej budovy Centra VTI SR v lokalite bratislavskej Patrónky.

Možno teda povedať, že ľady sa pohlí. Potvrzuje to aj najnovšia „udalosť“ vo sfére novostavieb knižníc na Slovensku: vlni vypísala Štátna vedecká knižnica v Prešove verejnú súťaž na novostavbu knižnice s predstavou moderného multifunkčného kultúrneho a vzdelávacieho, informačného centra. Do súťaže prišlo 14 návrhov, ktoré organizátori (Spolok architektov Slovenska, ŠVK Prešov a Fond výtvarných umení) predstavili v marci na výstave v galérii Spolku architektov Slovenska.

Pri hodnotení sa ukázalo, že viaceré súťažné návrhy nezohľadnili, resp. nepoznali knižničnú prevádzku, z čoho vyplynulo veľa chýb. Architekti, mestskí urbanisti aj knihovníci sa však jednoznačne zhodli a zo 14 návrhov (jeden vyradili pre nesplnenie podmienok) vybrali návrh firmy SPDe autorov Štefana Lichvára, Márie Lichvárovej, Michala Petráša a Alexandra Schleichera. Ocenili jeho originálne riešenie exteriéru, celkovú urbanisticko-architektonickú kvalitu i energetickú úspornosť stavby.

Centrom budovy je vstupná hala, z ktorej návštevníci postupujú do jednotlivých pracovísk – vertikálne zoradených podľa návštevnosti a dĺžky pobytu. Priestor študovní je variabilný, zohľadňuje aj prípadné zmeny v budúcnosti. Zaujímavosťou je i strešná terasa s prístupom zo študovne. Na prvom podlaží sú priestory pre verejnú prístupnosť bez obmedzenia – literárna kaviareň, knihkupectvo, kopírovacie centrum, konferenčná a výstavná miestnosť, šatne, sociálne zariadenia a časť knižnice – požičovňa, katalógy, konzultačné, referenčné a rešeršné služby. Do tzv. tichej zóny knižnice sa už vchádza cez kontrolovaný vstup. Víťazný návrh je však len prvým krokom k skutočnej realizácii.

Napriek tomu, že knihovníci neskrývali svoju radosť, prezident Spolku architektov Slovenska Štefan Šlachta vyslovil aj kritické slová na margo počtu zaslaných návrhov: „...to bolo smutné svedectvo dnešnej doby“, lebo súťaží je aj o „vlastnom architektonickom vzdelávaní, rozvíjaní myslenia, vzájomnej konfrontácii... túto šancu, žiaľ, architekti nevyužili“.

Lýdia Čelková

Nevyužitie myšlienky

Dávaj si pozor, kde je vôl a kde bôľ!

Spomeň si na cára

Svoj najnovší historický román *Spomeň si na cára* uvádzal spisovateľ Anton HYKISCH v reprezentačných priestoroch kaštiela Svätý Anton neďaleko svojho rodiska Banskej Štiavnice. Autor úspešných historických románov *Čas majstrov* a *Milujte kráľovnú* v novom románe zobrazuje začiatok 20. storočia a rušné

a kruté roky prvej svetovej vojny. Ústrednou postavou je Ferdinand Coburský, bulharský panovník z rodu dedičov uhorského trónu Koháryovcov, ktorí boli úzko spojení so Slovenskom. Coburgovci vlastnili svätoantonský kašiel, železiarne a rozsiahle poľovnícke revíry na Muráni a Horehroní.

-r-

Noc s Andersenom

V noci z 30. marca na 31. marca deti zo Slovenska, Česka, Poľska, Rakúska a Slovinska strávili rozprávkovú Noc s Andersenom v knižniciach. Na Slovensku sa tento rok do medzinárodného projektu zapojilo

63 knižníc a škôl a dovedna 2500 detí. V rámci sprievodného programu deti sadili rozprávkové stromy, súťažili, čítali a besedovali. Cieľom podujatia je vrátiť deti späť k čítaniu kníh a do knižníc.

-r-

„Predprezentácia“ Collegium musicum

Tak, ako sa 29. marca podvečer šírila príjemná hudba v knihkupectve Panta rhei v bratislavskom Auparku, šírila sa i pohoda a dobrá nálada. Hudobný publicista a muzikant Marián Jaslovský (v roku 2000 dostal Cenu hudobnej akadémie za publicistickú činnosť) tu prvý raz verejnosti predstavil svoju v poradí tretiu knihu *Collegium musicum*. Na rozdiel od predchádzajúcich *Jaro Filip, človek hromadného výskytu* a *Dežo Ursiny: Pevniny a vrchy* obsahuje táto kniha aj podrobnú ana-

lyzu jednotlivých albumov. Kniha, na ktorej autor pracoval päť rokov, vyšla vo Vydavateľstve Slovart. Spolu s knihou vyšli aj zvukovo upravené všetky albumy Collegium musicum. Ako sám spisovateľ na záver „predkrstu“ prezradil, ďalšiu knihu tohto typu už neplánuje napísať, ale má iné knižné plány. Slávnostná prezentácia knižky *Collegium musicum* sa koná dnes, 11. apríla, v kaviarni Štefánka, na ktorej sa zúčastnia aj lídri hudobnej skupiny.

Dominika Biskupovičová

Monika Kompaníková v Trezore

Vo štvrtok 22. marca v klube Trezor v rámci cyklu stretnutí s autormi L. C. A. predstavila Monika KOMPANÍKOVÁ svoju novú knihu *Biele miesta*. Pomáhalo jej pri tom divadlo P.A.T. Hostom bol aj Tomáš Prokopčák, ktorý v recenzii na knihu napísal: „Čítiť u nej istú fascináciu svetom vidieka, tou jeho perifériou, outsiderstvom, vďaka ktorému sa v ňom akoby zastavil čas. Preto sa niekedy neubráňte myšlienkam, či Biele miesta nemožno čítať aj ako obžalobu dnešného uponáhlaného sveta, prípadne ako jeho trochu zve-

ličenú ilustráciu. Koniec koncov, i rytmus textu a jeho atmosféra sú akési pokojné, silne obrazné, nikam sa neponáhľajú, upokojujú. Nepokoje sa skrýva kdesi hlbšie. Čítajte ho pri stavaní hrádz, ktorými chcete aspoň na chvíľku zabrániť riekam tiecť. Aj tým vnútorným, tiež predstaveným z kameňov a trsov trávy vytrhnuté aj s koreňmi. Aby ste raz nemuseli ľutovať, že svojich blízkych vlastne vôbec nepoznáte a už sa to nezmení.“ Podujatie moderovala Z. Ferenczová.

-db-

SLOVART – G.T.G. s.r.o., Bratislava

Vás pozýva
na predajnú výstavu
zahranických odborných kníh

“ACADEMIA jar“

otvorenie:

24. apríla 2007 o 14:00 hod.

výstava bude sprístupnená v dňoch:
25.4. – 27.4.2007
od 10:00 do 17:00 hod.

v priestoroch Lyceálnej knižnice, 1. poschodie,
Konventná ul. 15, Bratislava

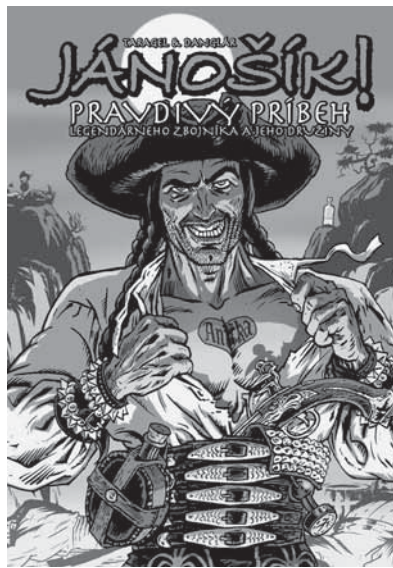
Na zakúpené knihy bude poskytnutá **10% zľava.**

Komiks ako gýč, ale aj...

TARAGEL & DANGLÁR: Jánošík! Pravdivý príbeh legendárneho zbojníka a jeho družiny
Bratislava, Vydavateľstvo SLOVART 2006

Človek musí žasnúť nad tým, čo všetko sú schopní/nútení vymyslieť súčasní vydavatelia, aby zarobili – vraj na vydávanie kvalitnej literatúry! Popredné solídne vydavateľstvo „hodilo na trh“ komiks o Jánošíkovi známej dvojici Taragel & Dangler. Gýčovitosť vidím v tom, že pôvodný čierno-biely komiksový pás z Pravdy sa tu predvádza v predimenzovanej a neštandardnej veľkosti a vo farbe. Vo mne odpor k takejto gýčovitej honosnosti prelomilo očakávanie vysokográdovej recesie. Neinformovaný čitateľ, prilákaný na Danglera nezvykle žičlivým portrétom Jánošíka na titule obalu, zalistuje a ak nie je práve milovníkom jeho punkových karikatúr, položí si otázku: *Pre koho toto čudo, ktoré sa vzhľadom a veľkosťou žiada na poličku detskej knižničky, je? Pre deti nie... Pre dospelákov so zachladenou pubertou...?* Pre stovky fanúšikov, ktorí sa spomínajú na zadnej strane obálky, by sa takáto nákladná kniha vyplatila, len ak by stála nejakých 800 či 1000 Sk... Naozaj neviem. Nech si to stojí, čo chce, hlavná vec, že sme tuším zasa prví na svete. Lebo takéhoto kríženca honosnej knihy s leporelom/skladačkou, ktorého neviem nazvať inak ako svetovo – „biblorello“, akiste nemajú nikde. Textu je v knihe pomenej. Situačné nápisy aj bublinky sú málo nápadité (napr. výber ľudových piesní), ba miestami aj zbytočné či umiestnené na nesprávnom mieste (viď tretí pás na druhej str.). Čím prekypujú, to je punkovo obscénna transparentnosť (viď slogany typu: A tak opäť zvíťazila spravodlivosť nad krivdou a útlakom). Rešpektujem fakt, že stereotypnosť a primitivizmus sú súčasťou punkovej štylizácie, no nepoznáam, žiaľ, nijaký Taragelov text, v ktorom by boli viac ako dva-tri textotvorné nápady... Vulgarizmy patria k povinnej výbave punku, ale kam mieril autor čechizmom „Jánošíku“ v bublinách dedinských postáv, neviem... (Neviem, či je to konvenčný „kazový naschvál“ či len improvizovaný nápad, alebo aj odkaz na celkovú cudzo/známosť národnej legendy a nebudaj aj na český príspevok

k jej podobe – Aleš a Mahen...? V postmodernom intertextuálnom chaose sa môže zvýznamniť aj... Do textu zrejme treba zahrnúť aj ideový náboj „knihorela“ a scenáre deviatich epizód. Náboj jednoznačne triafa do sentimentálne iluzórného vlastnenia. Preto sa do jeho dostrelu dostal – v typicky postmoderne uletenej kapitole

Tonda a Čenda – aj podobný čechoslovakistický resentment Čechov voči nám. Ak odpatetizovanie mýtu o Jánošíkovi poukazovaním na rozpory medzi jeho zámermi a činmi, vysúvaním erotickej motivácie konania nad pomoc ľudu a pod. možno vnímať ako relatívne zábavnú recesiu, v motivovaní konania ľudových postáv ziskuchtivosťou a bezcharakternosťou a v opakujúcich sa scénach alkoholizmu už zaznieva tvrdý bas punkovo naturalistického sarkazmu. Jeden inflagrančný výjav a jedna narážka zo sexuálneho života Jánošíka (propagačne vypichnutého na zadnej väzbe) zostali v tóne cudnej lascivnosti. Summa summarum celé úsilie o väčšiu „pravdivosť“ vybijá hlavne v ideologickom ob/zv/racaní pólom hodnotenia... Aj rozpracovanie naznačeného ideového zámeru v epizódach zostáva v zajatí jednorozmernosti, pretože vyše polovica z nich je len ilustráciou jeho jednotlivých položiek. Z tohto stereotypu sa vynímajú

len tri. Epizóda o zvyšovaní výnosov zemiakov, v ktorej sa opačný efekt zámeru rozohráva nonsensovo absurdne, a epicky čisto podaná epizóda o „polepšení sa“ a „vyliečení“ Hrajnohu (nezdeformovaná antikomunizmom za každú cenu). Za zlatý klínec však možno považovať skutočne vtipnú persifláž konvenčnej scény Jánošíkovo zľapania v záverečnej časti. Nielenže je mimoriadne originálna a prekvapivá, ale navyše s postmoderným kontrafalšom ruší konfabuláciu sebaobetavého martýrstva a zároveň ju nahrádza „reálnejšou“ nesmrteľnosťou v otvorenom príbehu (čo kresliar zdôraznil ironickým prechodom od farebných obrázkov k čistej perokresbe!). Vďaka tomu trochu už vari aj donquijotský zápas s veternými mlynmi komunistickej ideológie tak aspoň nakoniec získal skutočný postmoderný vzlet a šarm. Keďže v minitextoch sa toho veľa načítat nedalo, učil som sa teda – intertextuálne – pozerať na obrázky. A vyplatilo sa, pretože Giertliho invencia sa naozaj zabávala. Napríklad pri tom, ako konvenčný výzor Jánošíka slobodne prizdobovala prvkami súčasnej módy (pankácke vybíjané zápästnice, trojdňový zárasť, tetovanie či podnikateľská pečiatka). Ale aj keď síce skrytejšie, ale badateľne vpisuje doň aj náznaky hermafroditizmu (vnútorná strana väzby a predsádka, spanie v ženskej nočnej košeli, sponky v tvare srdiečok), či keď Aničku štylizuje do podoby lúčničky a jej stretnutia s milým ako folklórne tanečné výjavy atď. Aj keď komiks stojí na identifikácii postáv prostredníctvom stálych príznakov, Giertliho kresby sú dôkazom toho, že uniká z pohodlia stereotypu. Lahko sa o tom presvedčíme, ak si porovnáme vstupný portrét družiny k 1. kapitole s jeho verziou na nasledujúcej strane. Na druhom obrázku sú postavy nielen inak rozmiestnené, ale aj inak štylizované. Bez zmien (okrem uhla pohľadu) sa zdá byť len prečnievajúca postava, no na

druhom obrázku je zvýraznená podobnosť s alešovskými Psohlavcami. Zbojník s goralským klobúčikom v druhej verzii výzorom aj skríženými mečmi za chrbtom nás odkazuje k japonským samurajom, muž s farebnou náprsenkou vďaka luku k Robinovi Hoodovi, Hrajnoha s budzogaňom na pleci a s holou hlavou k praludom, škeriace sa postavy k deťom atď. Vďaka týmto medziobrazovým odkazom svoje rozbižanie romantickej predstavy družiny „ako by ich mala jedna mater“ zbavil ideologickej jednostrannosti a dodal mu ozajstnú postmodernú hravosť a významovú rozbiehavosť. A tento posun je vzápätí podčiarknutý ďalšou zmenou kódu, ktorou je imitácia insitne idealizujúcej ľudovej výšivky. A tak ďalej. Tento zážitok z hojnosti, presahovania a kontaminácie významov ešte násobí kresliarova vynaliezavá práca s výrazovými možnosťami pásov a záberov. Teda ak sa človek nedá odradiť stereotypnosťou textu a logickými chybami v príbehu (aká to cesta vedie do Kežmarku cez Vrátnu?; ako mohol mať Révay ženu aj snúbenicu?; ako Anička odhadla dĺžku údu, keď so svojim milým obcovala len operetne???) a zastaviť vytešovaním sa z toho, ako to tí „hejslováci“ zasa dostali, môže sa v tomto „knihorele“ naozaj do sýtosti – intertextuálne – vynadávať.

P.S. Neviem, či som už nie prežratý bacilmi „intertextuálnej anticipácie“, ale tak sa mi vidí, že na vstupnom skupinovom portrétu družiny Giertli dal Jánošíkovi parsún Taragela a Detvancovi svoj (viď fotografie na zadnej väzbe). Ak je tak, potom by to bol naozaj potmehútsky vtipný výraz ich „zbojníctva“ a sebaírónie...

P.S., P.S.! ...a ak je otázka na zadnej strane obálky: Kolko parochní mal Gróf Révay? myslená ako čitateľský kvíz, odpovedám: – Neviem! Ale ak sa myslelo, kolko mu dožil maliar, tak do každej kapitoly inú – teda deväť!

Viliam Marčok

BIBLIOGLOSSÁR

Mary Baloghová
SLADKÉ POKUŠENIE
Bratislava, Slovenský
spisovateľ 2006
Preklad Tamara Chovanová

Georgette Heyerová
LÁSKA A VZDOR
Bratislava, Ikar 2006
Preklad Judita Takáčová
Historicko-romantické romány z prostredia vysokej spoločnosti rozohrávajú ľubostné drámy. V prvej knihe sa odohráva klasická ľubostná zápleтка zo začiatku 19. storočia, keď Bonapartove vojská tiahnu do Belgicka. Príslušníci anglickej šľachty trávia čas v Bruseli a krásna lady Morgan tu stretáva grófa z Rosthornu. Búrliivé vojnové udalosti prekonajú zábrany prudernej honorácie a zvíťazí ľudský cit. V druhej knihe sir John Taverner z Yorkshire pred smrťou nedopatrením odkáže poručníctvo svojich detí mladému lordovi Worthovi, ktorý po rôznych prekážkach si berie peknú Judith za manželku. Obe knihy sú rozprávkami pre dospelých, priam stvorené na príjemný oddych.

Nick Arnold
VESMÍR, HVIEZDY A SLIZKÍ UFÓNI
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2007
Preklad Juraj Kubica
Kniha je poučná a úsmevná zároveň ako predchádzajúce dve takisto z edície Príšerná veda. Spojením krátkych vtipno-vedeckých textov a šialených ilustrácií vznikla najbláznivejšia knižná záležitosť v našej superkope galaxii! Je to absolútny masaker: pučíte sa pri nej od smiechu a o vesmíre odrazu viete viac ako hocičo z tých dospelých, čo sa kasajú, že všetko majú v malíčku. No napríklad, haló, vy dospelí, viete, že Slnko spieva?

Steven Sora
STRATENÝ POKLAD TEMPLÁROV
Bratislava, Remedium 2006
Preklad Milan Thurzo
Na základe nových historických dokumentov, ktoré potvrdzujú prítomnosť Škótov v Novom svete (už sto rokov pred Kolumbom), načrtol autor pútavý výklad záhad okolo strateného pokladu. Podľa neho rod škótskych Sinclairovcov preniesol bohatstvo templárov na ostrov neďaleko pobrežia Nového Škótska. Pred rokom 1497 tu vybudovali tajomnú Zlatú pascu, ktorá dodnes skrýva svoj poklad. Napriek viacerým pokusom i dnešnej technike zostáva údajný poklad na ostrove Oak Island nevyriešenou záhadou.

-eb- -rm- -lč-

KNIHA ROKA 2006

Konečné výsledky

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. J. Balco: Diabla trofej – Regent	198
2. D. Dušek: Zima na ruky – Vydavateľstvo Slovart	169
3. R. Lichnerová: Anna Regina – Q 111	78
4. D. Dragulová-Faktorová: Maxík a kamaráti – Daxe	73
5. Slovník súčasného slovenského jazyka (A – G) – Veda	46

DEBUT ROKA

1. P. Moskal: Cestopis – Slovenský spisovateľ	238
2. J. Ciger: Výbuch – Knižné centrum	231
3. J. Repovská: Do roka a do dňa – Ikar	89
4. K. Kállay: Potulky životom – Ikar	67
5. E. Hidvéghyová-Yung: Prasestre – VSSS	54

YDAVATEĽSTVO ROKA

1. Vydavateľstvo Slovart	193
2. Slovenský spisovateľ	188
3. Ikar	186
4. Knižné centrum	184
5. Vydavateľstvo M. Vaška	38

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2007

KNÍŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa:

.....
(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2007 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PŠČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2007. Uzávierka ankety je 15. marca 2008.

Poézia s vôňou materej dúšky

Rozhovor s českou poetkou a prozaičkou Janou ŠTROBLOVOU

Jana Štroblová (nar. 1. 7. 1936 v Prahe) – poetka, autorka kníh pre deti a mládež, prekladateľka z ruštiny, slovenčiny a v spolupráci s jazykovými odborníkmi aj z ďalších jazykov – študovala na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity češtinu a ruštinu. V rokoch 1960 – 1972 pracovala ako redaktorka vo vydavateľstve, v 70. a 80. rokoch nemala trvalé zamestnanie, venovala sa literárnej a prekladateľskej práci. Po roku 1989 pracovala ako redaktorka literárneho vysielania Československého (Českého) rozhlasu v Prahe, od roku 1994 spolupracovala s Rádiom Slobodná Európa. Od roku 1958 dodnes vydala 12 zbierok: Protěž, 1958, Kdyby nebylo na súl, 1961, Hostinec u dvou srdci, 1966, Torza, 1970, Úplněk, 1980, Krajina na muři noze, 1984, Čarodění, 1989, Fatamorgány, 1991, Světlohy, 1996, Hlasy, 1999, Skrže tmu něčí oko, Třetí břeh, 2006. Pri príležitosti životného jubilea jej vlani vyšiel výber z jej celoživotnej básnickej tvorby *Bylo nebylo – jsme nejsme*. Väčšina jej prozaickej tvorby je venovaná mládeži: *Nemalujte srdce na zeď*, 1966, *Archa*, 1967, *Hra na třetího*, 1978, *Úžeh*, 1984, *Zákaz vjezdu do ráje*, 1986, *Obětní kámen*, 1987. Zo svetovej poézie zamerala svoju pozornosť najmä na ruskú poetku Marinu Cvetajevovú. Podobne citlivo a adekvátne prekladá aj slovenských básnikov Lubomíra Feldeka (Modrá kniha pohádek, 1976 pod pseudonymom Ivo Vaculín), Milana Rúfusa (Oféliin pohřeb, 1986), Jána Uličianskeho (Neděle, 1987), Jozefa Leikerta (Zámky, 2001), Milana Richtera (Pět ročních období, 2002). Milan Richter zasa vybral a preložil jej verše do zbierky *Hoď vetru košelu*, ktorú aj vydal roku 2005 vo svojom vydavateľstve MilaniuM.

Za vynikajúce preklady slovenskej poézie do češtiny a s prihliadnutím na jej vlastné dielo udelili Jane Štroblovej na sklonku minulého roku Cenu P. O. Hviezdoslava.

• **Pretransponovali ste do češtiny slovenské ľudové rozprávky prerozprávané Lubomírom Feldekom. Aký je váš vzťah k slovenským rozprávkam, ako vnímate rozdiely medzi českými a slovenskými rozprávkami?**

– Slovenské sa mi zdajú o čosi drsnejšie, ale zároveň viacej básnivé. Motivicky a dejovo sa s našimi často prekrývajú, aj vďaka Božene Němcovej. Svojimi prekladmi akoby zahrnula slovenské rozprávky do nášho národného kultúrneho bohatstva. Vo *Velkej knihe slovenských rozprávok* (Reader's Digest Výber 2006) som ale prekladala predovšetkým Feldeka. Jeho spôsob spracovania klasických látok je jedinečný, plný vlastnej fantázie, vlastných lyrických presahov, texty sú mnohokrát rytmizované a veľmi často ozvláštňené veršami. Kedysi som prekladala jeho pôvodné, teda výlučne Feldekove *Rozprávky na niti* (nesmela som vtedy pod svojim menom, takže ako Ivo Vaculín) a všeličo z autorových tvorivých postupov sa mi teraz pripomenulo; Feldek skrátka vzal ľudové rozprávky ako podnety a spracoval ich s rovnako silnou invenciou ako svoje.

• **Ako sa zrodil váš vzťah k slovenskej literatúre?**

– Už na Filozofickej fakulte UK, kde som študovala českú literatúru, slovenská literatúra tvorila neoddeliteľnú súčasť tejto výučby. Postupne som si „oblubovala“ celé Slovensko, cez prázdniny sme tam pravidelne vyrážali autostopom a dobývali rôzne slovenské pohoria. S budúciim manželom som sa stretla na Chabenci, hoci predtým sme už dva roky chodili na tú istú fakultu. Slovenčina ma zasiahla svojou ľubozvučnosťou; pomenovanie „materina dúška“ som dala do jednej zo svojich raných básničiek, lebo mi dokonca znelo ešte omamnejšie ako mateřídouška.

• **Ku ktorému slovenskému autorovi, ktorých ste prekladali, máte najbližší vzťah?**

– Vždy mám najvrelší vzťah k tomu, čo práve prekladám. Teraz sa práve vraciam k Rúfusu, chcem pripraviť rozsiahly výber jeho diela. Prekladat' jeho *Ódu na radosť* v druhej polovici 80. rokov bola pre mňa naozaj veľká radosť, i keď je to skôr óda na smútok ako na radosť. Tohto básnika som si objavila už koncom 50. rokov v pražskom časopise Květen. Hneď mi bol veľmi blízky – pre svoju úctu ku slovu, pre vzťah k prírode, pre lásku k tichu, pre spriaznenosť s Jeseninom. Mlčanlivá a tichá vie byť ostatne i poézia Jozefa Leikerta. Výber, ktorý som z nej urobila, sa príznačne volal *Zámky*. Keď

dokončím Rúfusa, chcem preložiť ešte Leikertovu *Pominutelnost*.

• **Nie je dnes veľa českých spisovateľov, ktorí by systematicky sledovali slovenskú literatúru. Čím slovenská literatúra obohacuje českú?**

– Každý krok, prestupujúci vlastný prah, je obohatením. Mladá slovenská literatúra nepretrhla tak radikálne väzby so životnými a umeleckými skúsenosťami svojich predchodcov, ako to urobila väčšina našich autorov. To dáva slovenským básnikom väčší rozsah a hĺbku zážitkov, než je u nás bežné. Milan Richter napríklad sugestívne stvárňuje tragické prežívanie židovstva, ktoré dosahuje od čias

• **Nedávno na Slovensku vyšiel výber z vašej básnickej tvorby v preklade Milana Richtera. Ako by ste stručne priblížili proces svojej tvorby?**

– Inšpirácia je pre mňa stav, keď doliehajúce obrazy, zážitky a pocity sa nakopia natoľko, že si vynútiť, aby boli prenesené do slov. Potom ma začne tešiť práca s jazykom, pri ktorej niekedy slová začínajú žiť vlastným životom, samy vytvárajú presahy, vyvíjajú významotvorné úsilie. Písanie je samozrejme aj hra, ale väčšinou braná ťažne.

• **Ako vnímate svoju poéziu v odstupom času?**

– Teraz urobím niečo, čoho som sa ešte nikdy nedopustila – zacistujem

holokaustu až po dnešok. Domnievam sa, že v súčasnej českej poézii sa nič podobné nenachádza. U nás sa ale výber z takých veršov stretne s ignoranciou. Nedávno vyšiel Žáčkov preklad Petra Gregora, obdareného mimoriadne osobitým humorom, ale dočkal sa u nás tiež iba nezáujmu. Akoby sme o vzájomnú konfrontáciu literárnych postojov vôbec nestáli.

• **Vyskytujú sa aj názory, že sa zo slovenčiny prekladat' nemá...**

– Podľa mňa má. Naše jazyky sa napriek svojej príbuznosti predsa len jeden druhému postupne vzdalujú, mladé generácie už nemajú tie styčné body, ktoré sme mávali my, spoločné kultúrne akcie, spoločné televízne relácie. Hoci sa v slovenčine cítim doma, uniká mi pri prvom čítaní veršov chuť a vôňa jazyka, zmocňujem sa ich, až keď medzi slová preniknem. To bola téma nášho posledného rozhovoru so Soňou Čechovou, ktorá už bohužiaľ nie je medzi nami. Nebola zástankyňou vzájomného prekladania, ale s toleranciou jej vlastnou si vypočula moje argumenty a zdalo sa mi, že ich aj prijala.

z doslovu Rudolfa Matysa k môjmu výberu *Bylo nebylo – jsme nejsme*, vydaného minulý rok: *„Nejeden básník si už uvědomil při pohledu do zpětného zrcátka, že po celý život psal vlastně jednu jedinou báseň. Dovolují si tvrdit, že také dvádnáctero sbírek, které zatím vydala Jana Štroblová (1936), bychom mohli vnímat a číst jako jedinou rozměrnou básnickou skladbu. Tato integrita, vnitřní kontinuita díla, setrvalá věrnost sobě, je dnes v poezii vůbec, a v tvorbě jejích souvěkoviců zvlášť, něčím dost vzácným. Jsem přesvědčen, že je to i jedna z básnických nepominutelných předností. Nemusela totiž, jako tak mnozí jiní, nikdy nic podstatného ze svého díla korigovat, za cokoliv se stydět, zametat za sebou stopu...“* Matysovu chválu by som však predsa len v istom zmysle spochybnila; je pravda, že nemám potrebu nič vymazávať, ale napriek tomu mi všeličo s odstupom pripadá trestuhodne naivné, patetické či mnohoslovné. A boli v živote chvíle, keď som tú „věrnost sebe“ nazývala skôr nepoučiteľnosťou.

Jarmila Wankeová

ZO SVETA KNÍH

Sviatok francúzskej knihy

Pri príležitosti Dňa frankofónie a 150. výročia prvého vydania románu Gustava Flauberta *Pani Bovaryová* usporiadalo Veľvyslanectvo Francúzskej republiky v SR a Univerzitná knižnica v Bratislave výstavu knižných publikácií. Vo výstavnej sieni Ľudovíta Štúra si návštevníci mohli od 19. do 31. marca pozrieť rozmanité vydania tohto Flaubertovho diela z fondov UK a knižnice Francúzskeho inštitútu. Výber z vydaní v najrozmanitejších jazykoch reprezentuje rôznorodosť

typografických a grafických úprav. Kým titul prvýkrát vyšiel knižne (v apríli 1857), vychádzal ako román na pokračovanie v časopise La revue de Paris. Dnes sa zdá až neuveriteľné, že spisovateľ, tlačiar i zodpovedný redaktor museli čeliť súdnemu procesu „za urážku verejnej a náboženskej morálky a dobrých mravov“. Knihy na bratislavskej výstave vhodné dopĺňali ukážky autorovho rukopisu, kresby, karikatúry, fotografie a pod.

-lč-

Jankovič po chorvátsky

V Záhrebe predstavili (15. marca) za účasti veľvyslanca SR v Chorvátsku Jána Baňasa publikáciu Jána Jankoviča *Lijepa naše* profesorka Dubravka Dorotičová-Sesarová a Dragutin Feletar, šéfredaktor vydavateľstva Meridijani. Autor do nej zaradil kľúčové hymnické a mobilizujúce texty, ktoré majú charakter národných symbolov, a tak dokresľujú historické zápasy obidvoch národov – slovenského aj chorvátskeho. *Lijepa naša domovino* („krásna vlasť naša“) sú prvé slová chorvátskej hymny a plurál použitý v názve knihy *Lijepa naše* („Krásne naše“) symbolicky vyjadruje obsah a zameranie knihy zdôrazniť tradične dobré slovensko-chorvátske vzťahy. Chorváti pohotovo vydali aj dielo *Lijepa naša je aj naša II.*,

ktoré po slovensky vyšlo roku 2005 na počesť 170. výročia vzniku Mihanovičovej hymnickej básne a 100. výročia prvého prekladu do slovenčiny od Petra Bellu Horala. Autor do chorvátskeho variantu zaradil aj niektoré novoobjavené, resp. novšie slovenské i chorvátske básne. Záverečnú štúdiu preložila Mária Kursarová, úvod Dubravka Dorotičová-Sesarová, ktorá prebásnila celú škálu veršov – od Matušekovej hymnickej básne Nad Tatrou sa blýska po Buzáskyho Čučova a Janíkovu Do modra. Účasť obidvoch spolkových predsedov, Zlatka Heršaka zo Záhrebu a Mladena Heruca z Bratislavy, je dokladom prehĺbujúcej sa chorvátsko-slovenskej a slovensko-chorvátskej spolupráce.

-mh-

Lipská knižná Cena európskeho porozumenia

Na medzinárodnom knižnom veľtrhu v Lipsku (22. – 25. 3.) udelili Cenu európskeho porozumenia za rok 2007, dotovanú sumou 15 tis. eur, dvom autorom, ktorých diela sa akoby zrkadlovito odrážajú. Ruský filozof Michail Ryklin vydal v prestížnom nemeckom vydavateľstve Suhrkamp esej *Právom silnejšieho*, v ktorej sa kriticky zaoberá ruskou

kultúrou v období „kontrolovanej demokracie“. Dielo nemeckého publicistu Gerda Koenena *Ruský komplex. Nemci a Východ v rokoch 1900 – 1945* sa venuje neľahkej histórii rusko-nemeckých vzťahov. Nemecký nacionalizmus a ruský bolševizmus stvárňujú na postavách pohybujúcich sa medzi oboma krajinami.

-por-

Približovanie vzdialenej literatúry

Aj keď literatúra krajín Latinskej Ameriky je medzi našimi čitateľmi pomerne známa vďaka špičkovým spisovateľským osobnostiam, predsa paraguajská poézia a próza zostávajú veľkou neznámou. Ambíciou honorárneho konzula Paraguajskej republiky v SR Martina Šamaja a vicekonzulky Zuzany Voderadskej je oboznámiť našu verejnosť s touto u nás zatiaľ neznámou literatúrou. Prvou

lastovičkou bol marcový literárny večierok na pôde Auly Cervantes, kde v podaní Andréasa Bernátho a Bohdana Ulašina odzneli dve poviedky Dirmu Parda di Carugatiho a Lucie Scoscieriovej v španielskom origináli a v preklade Diany Patricie Varela Cano, Milana Zaťka a Sofie Tužinskej. Honorárny konzulat chce v budúcnosti iniciovať vydanie antológie paraguajskej prózy v slovenčine.

-bk-

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

V Spojených štátoch amerických

Beletria

1. Jodi PICOULT: *Nineteen Minutes* (Devätnásť minút)
3. Sophie KINSELLA: *Shopaholic & Baby* (Nákupná maniačka a dieťa)
4. Kisa SCOTTOLINE: *Daddy's Girl* (Ockova dcéra)
5. Maeve BINCHY: *Whitethorn Woods* (Whitethornské lesy)
6. James PATTERSON a Michael LEDWIDGE: *Step on a Crack* (Šliapnuť na prasklinu)
7. Danielle STEEL: *Sisters* (Sestry)
8. Chris BOHJALIAN: *The Double Bind* (Dvojité väzby)
9. Robert CRAIS: *The Watchman* (Strážnik)
10. J. D. ROBB: *Innocent in Death* (Nevinný v smrti)
11. Mitch ALBOM: *For One More Day* (Ešte jeden deň)

Literatúra faktu

1. Lee a Bob WOODROFF: *In an Instant* (V okamihu)
3. Ishmael BEAH: *A Long Way Gone* (Ďaleko preč)
4. Nora EPHRON: *I Feel Bad about My Neck* (Pobolieva ma krk)
5. Barack OBAMA: *The Audacity of Hope* (Opovážlivá nádej)
6. Ayaan Hirsi ALI: *Infidel* (Neveriaci)
7. Mick FOLEY: *The Hardcore Diaries* (Denníky tvrdých chlapov)
8. Jerome GROOPMAN: *How Doctors Think* (Ako rozmysľajú lekári)
9. Zbigniew BRZEZINSKI: *Second Chance* (Druhá šanca)
10. Neal BOORTZ: *Somebody's Gotta Say It* (Nieкто to musí povedať)
11. John GRISHAM: *The Innocent Man* (Nevinný)

Čo sa skrýva za zrkadlom ľudských dejín

Matthew Landrus**Leonardo da Vinci****Bratislava, Computer Press 2006****Preklad Ivan Kolman**

Geniálny výtvarník, vynálezca, matematik, architekt a filozof Leonardo da Vinci je v súčasnosti azda populárnejší ako za svojho života. Našťastie vždy sa nájde niekto ochotný písať, diskutovať či polemizovať o tejto všestrannej osobnosti. O jeho živote a diele boli vytvorené a vyfabulované nespočetné príbehy, niekedy dokonca úsmevné až absurdné. Keď čitateľ otvorí túto knihu Matthewa Landrusa, právom sa môže obávať, že sa opäť dozvie jednu z mnohých možno nepodložených a sporných teórií o Leonardovom živote alebo sa bude musieť namáhať predierať desiatkami strán odborných rozborov jeho maliarskeho umenia. Našťastie, opak je pravdou. Autor zvolil úplne odlišný postup, ako čitateľovi Leonarda predstaví. Zozbieral a dal „pod jednu väzbu“ všetky oblasti, ktorým sa Leonardo venoval. Samozrejme, že v knihe nechýba opis najväčších majstrových diel, ale ani zďaleka sa im nevenuje viac pozornosti ako napríklad Leonardovým inžinierskym, kartografickým, divadelným či anatomickým výskumom. Autor berie do úvahy, že jeho čitateľ žijú v iných časoch ako Leonardo a nemajú taký široký záber záujmov ako majster. Preto na stránkach knihy nechýbajú opisy niektorých pracovných postupov, ktoré využíval pri tvorbe svojich diel.

Knihy sa nevenuje len Leonardovej tvorbe. Prináša obraz o celom jeho živote, zoznamuje nás s historickými osobnosťami či udalosťami, ktoré ovplyvnili majstrov život alebo ním boli ovplyvnené. Kniha je akousi freskou nielen Leonardovho života a diela, ale aj jedného z najvýznamnejších historických období ľudstva.

Atmosféru knihy dotvárajú kópie Leonardových poznámok. Čitateľovi sa tak naskytuje možnosť čítať do ruky anatomickej nákrky, štúdie, skice, poznámky a listy tak, ako ich sám Leonardo dal na papier. Niektoré z kópií sú síce trocha prvoplánové, lebo napriek ich prekladom v zadnej časti knihy, sa z nich čitateľ veľa nedozvie, ale väčšina z nich dotvára atmosféru a čitateľa zatahne do víru Leonardových myšlienok.

Jakub Vallo

Jednooká spätná väzba

Keby sa ma ktosi spýtal, čo mi najväčšie chýba v slovenskom vydavateľskom mikrosвете, asi by som odpovedal, že recenzie. Myslím to celkom vážne. Pravda, treba to spresniť: Nechýbajú mi recenzie vo všeobecnosti, tých je dosť, ale recenzie istého druhu. Také, ktoré si okrem zhodnotenia umeleckej či vedeckej hodnoty obsahu diela všimajú aj knihu ako artefakt (neprihádza mi na um nič výstižnejšie ako toto „trendové“ slovo), ako výsledok procesu premeny rukopisu na knihu, teda edičnú, vydavateľskú kvalitu knihy.

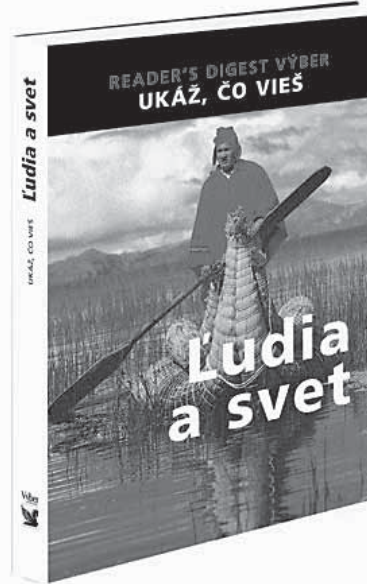
Skúste si urobiť malý exkurz do recenznej praxe našich periodík! Zistíte, že väčšinu recenzentov sa hodnoteniu tejto stránky knižiek priam vyhýba. Takže len zriedka sa z recenzie dozvieme, že tá a tá knižka vyšla v nekultivovanej podobe napríklad (a najčastejšie) preto, lebo pri jej vzniku ušetrili výdavky na redaktora, alebo že sa vydavateľ uspokojil len s pravopisnou kontrolou textu, že sa nepodarilo eliminovať vplyv priveľkého náhlenia, ktoré je dnešnému vydávaniu kníh vari už bytostne vlastné (ba ani len zaručovať jeho stopy), že v texte prekladu (lebo dnes zväčša len prekladáme) čitateľ narazí na pasáže, ktoré treba obracať z hlavy na nohy a sprava naľavo, aby z nich vytriasol aký-taký zmysel, že si nik nedal prácu s adekvátnym spojením textu a ilustrácií. Alebo, že sa pri grafickej úprave uprednostnil efekt pred účelom, že zvolené písmo doslova obťažuje čitateľa, že sa priam trestuhodne neopatrila registrom taká knižka, ktorá bez neho stráca časť hodnoty, a napokon, že ani v efektne vyzerajúcich knihách nebudú výnimkou banálne pravopisné chyby.

Vari najčastejšie sa takéto recenzie týkajú odborných

Život v zrkadle dejín**Ludia a svet****Bratislava, Reader's Digest Výber****2006**

V interaktívnej encyklopédii **Život v zrkadle dejín** z edície Ukáž čo vieš sa môžeme oboznámiť so základnými faktami a zaujímavými informáciami o živote ľudí v rôznych historických obdobiach – o ich prvých sídlach, rozvoji miest, o zákonoch a trestoch, vzdelávaní či práci. Každodenný život približujú zaujímavé fakty o základných potravinách, koreninách, nápojoch, akým ľudia hodovali v jednotlivých obdobiach, ako stolovali či uchovávali jedlo. V Mezopotámii a Egypte ľudia piekli chlieb v hlinených nádobách už pred 5000 rokmi. Ryžu začali šľachtit v povodňových oblastiach rieky Jang-c'-ťiang. Divá ryža totiž rástla na suši, ale pestovanie vo vode výrazne zvýšilo jej výnosy. Publikácia nám poskytne prehľad odevov, ako sa postupne vyvíjal vkus, móda, ako sa ľudia zabávali a akým športom sa venovali. V časti venovanej obchodu a finančníctvu si potvrdíme, že najstaršou formou obchodovania bol – moderne povedané – barter. Asi od roku 5000 pred n. l. si Mezopotámci vymieňali jačmeň a lan. Pravidlom bolo, že obe „komodity“ museli byť dostupné v rovnakom čase a na tom istom mieste. Viete, že európske bankovníctvo vzniklo počas krížiacich výprav? Aký má pôvod slovo banka? Je odvodené od talian-

skeho „banca“ – lavica, na ktorej obchodovali tí, ktorí požičiavali peniaze. Najstaršiu centrálnu banku na svete – Riksbank – otvorili roku 1668 vo Švédsku. Za ňou nasledovala roku 1694 Anglická banka. Prvá americká burza bola založená roku 1791 vo Filadelfii.

V knihe **Ludia a svet** nájdeme základné údaje o rozličných národoch našej Zeme a prostredí, v ktorom žijú, ako aj o vplyvoch, ktoré formujú naše životné prostredie a spoločnosť. Kniha nás prevedie jednotlivými kontinentmi, informuje o ich základných údajoch, o životnej úrovni, vzdelaní, náboženstve, kultúre, spôsobe života ich obyvateľov. Spoznáme obyvateľov planéty žijúcich na tých najrozličnejších miestach – v tundrách, pampách a prériách, na púšti, v horských dedinkách či v najväčších mestách zemegule. Prostredníctvom 1000 kvízových otázok (v 100 kvízoch s rôznou náročnosťou) si môžeme otestovať svoje vedomosti o dejinách sveta a zároveň si svoje poznatky prehľbiť. Odpovede si hneď skontrolujeme, sú doplnené ilustráciami a dejinými súvislosťami, množstvom spoľahlivých faktov a zaujímavostí z danej oblasti. Podrobný register pomáha vyhľadať údaje ku konkrétnej téme. Zväčša ide o informácie naozaj základné a kusé, ale nájdeme tu i kuriozity, ktorých znalosť vám umožní blysnúť sa v spoločnosti svojim vedomostným repertoárom.

-mgs-

Vydavateľstvo Fortuna Print Praha, organizačná zložka Bratislava

Adresa: Zadunajská cesta 8

851 01 Bratislava

tel./fax: + 421 2 6820 4700

e-mail: fortuna@fortuna.sk

www.fortunaprint.sk

Riaditeľ/majiteľ: Ing. Karol Biermann

Marketingová a obchodná manažérka: Ivona Franiaková (odpovedá na naše otázky)

Vznik: 1990

Zameranie, profilové edície: Naše knihy sú tematicky rôznorodé, veľká časť súvisí najmä s históriou. Roku 1992 sme vydali prvý titul z edície **Kroník** zameranej na popularizáciu histórie, v tom čase novátorskú aj v západoeurópskych krajinách. Dosiaľ vydaných štrnásť obsiahlych zväzkov si získalo dôveru priateľov histórie a renomé spoľahlivej študijnej príručky. Orientácia na históriu ovplyvňuje aj edičné plány ďalšej našej populárno-náučnej edície, napríklad v úspešnej sérii **Vidieť – Poznať – Vedieť**. Čitatelia vyhľadávajú aj naše knihy o prírodných a kultúrnych zaujímavostiach sveta a takisto cestopisy, praktické príručky, invenčné kuchárske knihy, diela zamerané na životný štýl súčasného človeka a na koničky, najmä na kynológiu. Od začiatku vydávame aj knižky pre deti, od roku 2005 hlavná časť týchto kníh vychádza v rámci vydavateľstva Junior, s ktorým tvoríme jeden celok. Kladieme v nich dôraz na primeranosť veku a usilujeme sa vypestovať u detí čitateľské návyky. Knižky obohacujeme o aktivizujúce a motivačné prvky.

• **Ktoré distribučné spoločnosti rozširujú tituly vášho vydavateľstva?**

– IKAR, Slovart Store, kníhkupecká sieť Panta Rhei, Modul, Belimex, Pemic, Valko, Marčan a Marsab.

• **Kolko titulov ste vydali od založenia vydavateľstva, kolko z nich predstavujú publikácie slovenských autorov?**

– Za takmer sedemdesiat rokov existencie to je približne 500 kníh. Nie je ich síce veľa od slovenských autorov, ale to určite vyváži priekopnícka dvojzväzková **Kronika Slovenska**. Prostredníctvom nej poskytuje čitateľovi moderné poznatky o našich dejinách takmer sto autorov. Slovenskí autori sa uplatnili aj v ďalších **Kronikách**. Každú z nich sme doplnili heslami či faktami z nášho prostredia.

• **Akým počtom titulov ste prispejli na knižný trh roku 2006?**

– Vlni sme našim čitateľom ponúkli 45 titulov, z nich stojí za to vyzdvihnúť aspoň prínosnú a elegantnú **Mytológiu**, krásne ilustrovanú **Cesty snov po Európe** a v češtine **Cesty snů po světe**, cennú **Kroniku Prahy** a pôvodnú kynologickú príručku **Slovenský čuvač**.

• **S akými edičnými zámermi vstupujete do roku 2007?**

– Z takmer 50 pripravovaných kníh spomeniem aspoň niektoré zaujímavé tituly. Kniha **Tajné spoločnosti** (preklad z francúzštiny) poskytuje prehľad fenoménov, ktoré priťahujú záujem verejnosti. Čitatelia v nej nájdu bohaté informácie o rozličných tajných spoločenstvách, ich symbolike či predstaviteľoch. Na leto pripravujeme encyklopedický spracovaný **Známky**, určené nielen začínajúcim, ale aj skúseným filatelistom. Najväčšiu časť knihy tvorí známkový zemepis sveta, teda články o filatelistickom vývoji v jednotlivých krajinách. Na jeseň potešíme priaznivcov výtvarného umenia publikáciou **1001 obrazů, které musíte vidět**, ideálneho sprievodcu svetom diel známych aj menej známych maliarov. Ďalší titul **Biblica** z mnohých zorných uhlov predstavuje základné dielo kresťanskej kultúry (vychádza v češtine). Obsiahla publikácia **Stromy** poskytuje bohatý súbor encyklopedických informácií o známych i exotických stromoch a drevinách z celého sveta. Knižnou lahôdkou sa určite stane luxusná publikácia, kto-

rej názov je azda najlepšie ponechať v origináli **Toys for Boys**. Kniha bude teda určená mužom, ktorí ocenia množstvo nádherných fotografií takých príťažlivých „hračiek“, ako sú autá, jachty, motoroky, lietadlá, hodinky, elektronika... Aj v tomto roku myslíme na vášnivých kuchárov a kuchárky, pripravujeme pre nich knihu **Omáčky**.

• **Ktorý zo svojich titulov pokladáte za najlepší?**

– Čo iné ako prvú a najúspešnejšiu knihu edície **Kroník**, teda **Kronika ľudstva**. Zaslúžený úspech jej zabezpečil celosvetový záber, prehľadné usporiadanie a prístupné spracovanie faktov o doterajších dejinách ľudstva spolu s bohatou obrazovou dokumentáciou. Nedávno vyšlo už siedme, doplnené a inovované slovenské vydanie. To predsa o čomsi svedčí!

• **A naopak, ktorý zo svojich titulov pokladáte za vydavateľský omyl?**

– Ťažko povedať, možno by som takto označila ináč zaujímavú a peknú knižku **Metro** venovanú dejinám a súčasnosti podzemných železníc. U nás si nenašla čitateľov azda preto, lebo nemáme metro.

• **Čo vás najviac trápí na knižnom trhu a čo by mu podľa vás pomohlo?**

– Nechcem vynášať rýchle súdy, keďže v tejto oblasti sa ešte len rozhľadám. Knižky vychádzajú ako na bežiacom pásu, ale čitateľ sa o nich dozvie len vtedy, keď sa sám o novinky zaujíma. V reťazi vydavateľ – distribúcia – kníhkupec by sme mali všetci postupovať ofenzívnejšie. V slovenských médiách sú informácie o knižných novinkách skôr zriedkavé než pravidelné, aspoň vo verejnoprávných médiách by mala mať kniha pevné miesto a pravidelnú prezentáciu. Knižka sa po uvedení na trh vzápätí vytráti z pozornosti a už sa s ňou nepracuje. Napríklad naše knihy dodávané v ochranných papierových škatuliach alebo v plastových obaloch v niektorých kníhkupectvách ich záujemcovi nerozbalia.

• **Prezradíte svoj nesplnený vydavateľský sen?**

– Neprezradím, najskôr preň musím získať kolegov, ale najmä šéfa...

• **Aký máte názor na rebríčky best-sellerov?**

– Sú také relatívne ako všetky rebríčky tohto druhu. Aj keď cieľom každého vydavateľa je knihu predáť, táto úspešnosť vonkoncom nemusí zodpovedať jej obsahovej hodnote.

• **Akú knižku práve čítate?**

– Momentálne čítam – verte alebo neverte – našu **Mytológiu**. Fascinuje ma, ako sa vo svetle mýtov a legend ukazuje, že ľudstvo je v podstate jednotný celok. Napriek geografickým a historickým a ešte bohvieakým rozdielom.

PÚŤ ZA ŠŤASTÍM

Vasil Stefan Koban
Marienkiné žiale. Púť Slovákov za
lepším životom do Ameriky
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku
slovenských spisovateľov 2006
Preložila Jana Judinyová-Babirátová

Román amerického Slováka Vasila Stefana Kobana s témou vysťahovalectva poskytuje čitateľovi realistický a zároveň farbistý obraz pomerov na slovenskom vidieku začiatkom 20. storočia. Autor je u nás neznámy, hoci sa zaoberá výsostne slovenskými témami. Narodil sa v USA Slovenke Márii Kindovej, neskôr Kobanovej, ktorá sa tam vysťahovala spolu s prvým manželom Ivanom a dvoma synmi začiatkom 20. storočia z východoslovenskej obce Jarabina. Autor pretavil rozprávanie matky o jej životných zážitkoch do pútavej románovej podoby. Kobanov román vyšiel prvý a jediný raz v angličtine pod názvom *The Sorrows of Marienka* v nakladateľstve Jednota v pensylvánskom Middletowne. Dovtedy sa autor zaoberal najmä krátkymi prozaickými útvarmi, neskôr napísal aj pokračovanie románu *Marienkiné žiale*, ale nikdy nevyšlo knižne.

Vasil Stefan Koban na pozadí osudov negramotnej, ale prirodzene inteligentnej mladej ženy Marienky a jej rodiny zobrazuje situáciu prostých ľudí na slovenskom vidieku, poukazuje na príčiny vysťahovalectva Slovákov a život slovenských emigrantov v Pensylvánii. Ťažké pomery na Slovensku vyhnali Marienku s rodinou za more ako mnohých iných v tom čase. Vybrali sa za lepším životom. Cesta do novej chlebovej vlasti, ani život v Amerike, ako sa rýchlo ukázalo, neboli jednoduché. Marienkin manžel Ivan sa zamestnal v pensylvánskych baniach. Slováci spolu s Írmi pracovali v tých najťažších podmienkach za minimálneho bezpečnostného a sociálneho zabezpečenia, čo sa mnohým stalo osudným. Americký sen sa veľmi rýchlo stal tvrdou realitou. Okrem úmornej práce sa Marienkina rodina stretáva aj s dosiaľ nepoznaným javom – podvodmi. Je len smutné, a zároveň príznačné, že podvody zakúsia od Slovákov. Dej románu akoby potvrdzoval motto K. Čulena, otca slovenských exilových organizácií v USA, ktoré vybrala prekladateľka na úvod: „Nikde nebolo Slovákom tak dobre ako v Amerike, ale nikde toľko netrpeli ako v Amerike.“ Autor naznačuje, že aj v nepriaznivých životných a pracovných podmienkach si Slováci zakladali podporné spolky a stavali kostoly. Vynára sa otázka, čo by boli všetko Slováci dokázali v starej vlasti, keby mali viac slobody...

Román V. S. Kobana *Marienkiné žiale* má všetky črty dobrého diela. Je pútavý, dynamický, s bohatým dejom, zápletkami i rozuzlením. Predovšetkým je však realistický a presvedčivý. Ak sa chcete zoznámiť s vysťahovalectvom históriou Slovenska, pošlite nám kupón VSSS do 25. apríla.

- abi -

S Kornelom Földváriom v Múzejke

© Christoph Härring

O kádrovníkoch a zoborožcoch

Človek píše a sám neverí: 24. marca oslávil 75. narodeniny idol niekoľkých generácií dám Ďuro Vereš. Dámy zostarli, pardón, dozreli, no k nemu sa ešte i priamo na oslave vinuli pôvabné dievčatká. Vnučky. A pretože jubilant vyoral neprehľadnuteľnú brázdu v slovenskej žurnalistike, gratulanti v Múzejke (ich mená by potešili rovnako historikov ako bulvár) si zaspomínali na začiatky novinárskej katedry a jej prvých štyroch absolventov (okrem oslávenca boli prítomní aj Slavo Kalný a Richrad Blech) či na bohatierske „časy zamatu“, keď kriesil legendu slovenského novinárstva Národnú obrodu, ktorej šéfoval do roku 1996. Ale aj na dvadsať normalizačných rokov neexistencie tohto novinára a pedagóga i mnohých z prítomných. A teda i na jeho pôsobenie osvetovo-propagačného referenta v ZOO a iné pikantnosti.

Hrdina týchto trpkosmiešnych príbehov nás milo prekvapil, keď potom ich písomnú verziu

priateľom priamo na mieste rozdal v prítažlivej knižočke *Čo bolo bolo...* Na cestu do sveta mu ju sviežimi kresbami prizdobil významný nemecký karikaturista Jan Tomaschoff (inak jeho perfektne po slovensky hovoriaci bratranec). Vtipne, no dokumentárne verne zachytáva nesmelé nádeje v rokoch šesťdesiatych i roky ťaživého ideologického temna a útlaku. Vystupuje v nej galéria zaujímavých súčasníkov – od neznámych až po ozajstné hviezdy tých čias, ako vzácny zoborožec trojrohý alebo súdruh Husák. Svedčia o dobe i o mladistvom jubilantovi. No najmä sa tu hádam začína črtať tradícia, že sa osobné jubileá nebudú oslavovať len ustavičným vypaľovaním spupných ohňostrojev pánbožkovi do okien či inými samolúbymi gestami a k slovu sa dostanú naoko skromnejšie pamätníky z papiera. (Klasik o nich už dávno napísal, že sú kovu trvalejšie.) Nedávno deti Jozefa Bžocha k jeho okrúhlemu jubileu vydali zaujímavý zborníček *Osemdesiat Jozefovi Bžochovi*. Vlastne patrí sem najnovšie aj Nvotova a Žišková *Piano revue* k storočnici trojice Voskovec-Werich-Ježek. Obnovuje sa tak tradícia príležitostných súkromných tlačí – dokumentácia dôležitých, no zároveň čitateľsky prítažlivých. Dúfajme, že aspoň s niektorými z nich sa stretne aj v kníhkupectvách.

Kornel Földvári

LITERÁRNE HÁDANKY

Hoci v literárnych hádankách uverejnených v KR č. 6 sa skrývali na prvý pohľad diela, ktoré spolu vôbec nesúvisia, ukázalo sa, že spoločné majú aspoň to, že sú obľúbenými dielami mnohých našich čitateľov. Joseph Heller si protivojnovým románom *Hlava XXII* z prvého štvorveršia získal našu čitateľskú priazeň v dospelosti, verše Ludmily Podjavorinskej z *Čin-čin* (správna odpoveď na druhú hádanku) nás zasa sprevádzali od detstva. Knihu *Rozdávať lásku* z vydavateľstva Slovenský spisovateľ posielame Jozefovi VALEKOVI do Štôle. Záhadu *Prečo majú muži bradavky?* možno vyrieši vďaka knižnému daru z vydavateľstva Fragment Ján MATOŠ z Michaloviec.

Aj tentoraz dodržiavame v literárnych hádankách zaužívané pravidlo – predstavujeme v nich jedno dielo inonárodnej literatúry a jedno z našej národnej umeleckej spisby. V prvom štvorverší sa ukrýva básnický text, v druhom prozaické dielo.

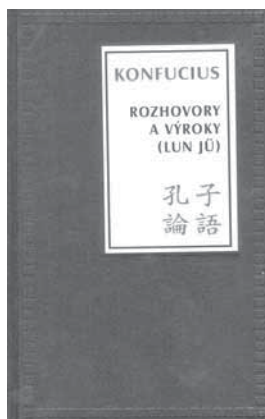
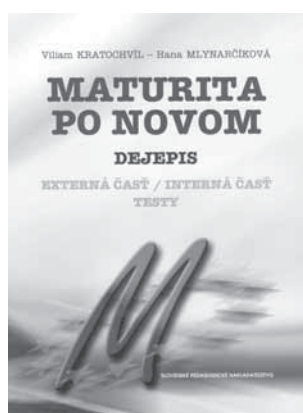
I.
Žije taký vtáčik zver,
ktorý vraví iba krá.
V básni svoju rolu hrá,
v nej však reče: „Nikdy ver!“

II.
Autor dal dielu názov podľa muža,
ktorý na hladine uzrel svoju tvár.
Rovnako kvet sa volá – nie je ruža,
kvietok tento totiž skromnejší má tvar.

Vo veršoch prvej hádanky sa ukrýva jedna z najslávnejších a zároveň najprekladanejších básní svetovej literatúry. Aj v slovenčine ju máme dokonca až v deviatich verziách. Jej prvým prekladateľom bol Vladimír Roy a preklad vytvoril počas prvej svetovej vojny, priamo v zákopoch na talianskom fronte. Pred ním údajne text už preložil istý Ján Adolf Ferienčík, žijúci v USA, ale tento variant sa nezachoval. Pre prekladateľov je báseň prítažlivá tiež preto, lebo jej autor k nej napísal aj esej s názvom *Filozofia básnickej skladby*, v ktorej presne opísal a zdôvodnil postupy, ktoré použil pri jej tvorbe. Mal inak dosť pohnutý život, v jeho závere trpel alkoholizmom. Zomrel ako štyridsaťročný. Preslávili ho aj jeho prózy, ktorých zápletkami boli nezvyčajné zločiny, takže ho možno pokladať i za otca detektívneho žánru. Malým tajomstvom v literárnych kruhoch bolo, že aj slovenský, žiaľ už nežijúci, prozaik, príslušník tzv. Generácie 56, označovanej aj ako Generácia Mladej tvorby, mal istý čas problém s alkoholom. Jeho dielo *Stratený raj* je napokon situované do prostredia protialkoholického liečebne. Text zašifrovaný v druhej hádanke bol jeho debutom, vyšiel v roku 1965. Vnímaný je ako priam modelový psychologický, či až psychoanalytický román a dnes svojím spôsobom patrí ku kultovým knihám šesťdesiatych rokov 20. storočia.

Výriešenie oboch hádaniek, čiže mená autorov (krstné mená a priezviská) a názvy diel s kupónmi vydavateľstiev Slovenský Tatran a Slovenské pedagogické nakladateľstvo – ML, ktoré venujú knižné ceny úspešným riešiteľom, pošlite na adresu redakcie do 25. apríla.

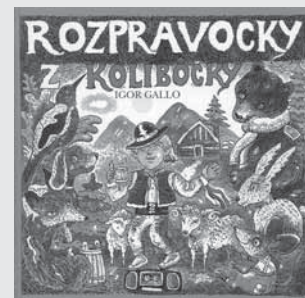
Vymýšľa Igor Hochel

JUBILANTI

od 11. do 25. apríla

• 13. 4. 1936 sa narodil básnik, prozaik a publicista Igor GALLO. Vlni doplnil svoju ľúbostnú aj satiricko-humoristickú básnickú i prozaickú tvorbu s autobiografickými prvkami o knižku pre deti *Rozprávočky z kolibôčky*. Ako novinár

písal množstvo recenzií a glos nielen o literatúre, ale aj o divadle a výtvarnom umení. Čitatelia, ktorí si obľúbili poéziu dnešného jubilanta, alebo ho poznajú z jeho poviedok či ako recenzenta, mu môžu prostredníctvom tejto rubriky napísať krátke blahoželanie. Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov im za to venuje rozprávkovú knižku *Rozprávočky z kolibôčky* Igora Galla.

Narodili sa

- 12. 4. 1947 – Mária FAZEKAŠOVÁ, poetka, prozaička, prekladateľka
- 13. 4. 1932 – Soňa LESŇÁKOVÁ, literárna historička
- 15. 4. 1952 – Vlado JAVORSKÝ, autor kníh pre deti, humorista
- 17. 4. 1952 – Oleg PASTIER, básnik
- 21. 4. 1968 – Mária KOPCSAY, prozaik, publicista
- 22. 4. 1962 – Jana BŽOCHOVÁ-WILD, literárna vedkyňa, prekladateľka
- 25. 4. 1957 – Erik Jakub GROCH, básnik, dramatik, autor kníh pre deti a mládež, editor
- 25. 4. 1962 – Pavol PRIKRYL, básnik, autor kníh pre deti

Silný vzťah k prírode, ktorým je preniknutá prozaická tvorba marcového jubilanta Milana ZELINKU, majú vyvinutý aj mnohí naši čitatelia, ako o tom svedčia ich príspevky, za ktoré im ďakujeme. Katarína HRONKINOVÁ z Popradu pokladá za najkrajšiu prírodu podtatranské doliny, Jana OKRUCKÁ z Modrovky oblasť Krajného pre malebnú scenériu a ľudí, s ktorými si tam rozumie, Peter GIRA z Magurie pre neporušenú prírodu a čistotu ovzdušia, Gabriele BADLÍKOVEJ z Bratislavy sú sympatické Biele Karpaty, najmä kopanice pri Starej Turej. Ján VANKO z Bratislavy nám napísal: „Keďže Karpaty zaberajú asi 60 percent územia SR, otázka je nejednoznačná. Ale pretože pán Milan Zelinka žije v Humennom a píše knihy z kraja pod Vihorlatom, tak z Vihorlatských vrchov sa mi najviac páči Morské oko – jazero v objatí súvislých bukových vrchov s rozlohou asi 15 hektárov, bohaté na ryby, dosť ďaleko od civilizácie a s nenáročným výstupom.“

Knižku Milana Zelinku *Príbehy z Karpát* z vydavateľstva Slovenský spisovateľ dostane Peter ŠOULA z Bratislavy, ktorého najobľúbenejším kútom Karpát je: „Hrad Červený kameň nad obcou Dubové na vrchu Kukla (564 m n.m.). Viaže sa k nemu povest o Čerennom kameni, dvanástich starcoch a lesných

Kto dostane knižku?

Celkovú pohodu s *Austrálskou diétou* z vydavateľstva Ikar môže dosiahnuť Marta LUKÁČOVÁ z Košíc.

OBJEDNÁVKA

Dvojtyždenník KNIŽNÁ REVUE na rok 2007 si môžete objednať telefonicky: 02/52920272, e-mailom: krevue@litcentrum.sk alebo písomne či osobne: Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava

VSSS
Strana 11SPN – ML
(Literárna hádanka 1)
Strana 11Slovenský Tatran
(Literárna hádanka 2)
Strana 11Vydavateľstvo SSS
Strana 11

Mnohotvárnosť je život

Rozhovor s básnikom, literárnym vedcom a prekladateľom Jánom ZAMBOROM

Ján Zambor (9. decembra 1947 v Tušickej Novej Vsi) vydal básnické zbierky *Zelený večer* (1977), *Neodkladné* (1980), *Kôň na sídlisku* (1983), *Plné dni* (1988), *Pod jedovatým stromom* (1995) a *Soprán dažďových kvapiek* (2000) a výber z poézie doplnený o nové básne *Melancholický žrebec* (2003). Je autorom knižných literárnovedných prác *Ivan Krasko a poézia českej moderny* (1981), *Báseň a ticho. O poézii slovenských, ruských a španielskych básnikov* (1997), *Preklad ako umenie* (2000) a *Interpretácia a poetika. O poézii slovenských básnikov 20. storočia* (2005). Knižne mu vyšli preklady poézie: ruskej (A. S. Puškin, M. J. Lermontov, V. Briusov, A. Blok, V. Chlebnikov, A. Achmatovová, M. Cvetajevová, B. Pasternak, G. Ajgi), ukrajinskej (I. Franko, P. Tyčyna, D. Pavlyčko), španielskej a hispanoamerickej (sv. Ján z Kríža, výber z poézie španielskeho baroka *Zalúbený prach*, M. Hernández, F. García Lorca, V. Aleixandre, J. L. Borges, J. J. Padrón) a českej (J. Seifert). Pracuje ako profesor na Filozofickej fakulte UK v Bratislave a na čiastkových úväzkoch v Ústave svetovej literatúry SAV v Bratislave.

• Boli by zaiste dôvody pýtať sa ňa na jednotlivé obdobia tvojej literárnej práce, takmer štyridsaťročná viacdomá prítomnosť v literatúre i blížiacie sa jubileum na to poskytuje dosť podnetov, ale zameralime sa na tvorbu z posledného obdobia. Ako by si charakterizoval nové polohy svojej poézie, ako ich predstavuje posledná časť tvojej knihy *Melancholický žrebec* s názvom *Náhhera zmesi* a tiež básne nedávno uverejnené v *Romboide* (2006, č. 10)?

– Jedným z momentov, ktorý sa v mojich básňach dostáva do popredia, je to, čo nazývam kulturalizmom. Ide o jeho živú podobu, vyrastajúcu z toho, čo prežívame, o stretnutia s inými kultúrami, s kultúrnou viacvrstovosťou, s multikultúrnym prostredím, s prestupovaním (kreolizáciou) kultúr, o stret vysokej a bulvárnej kultúry... Už pomenovanie „náhhera zmesi“ v sebe skrýva rozmery fascinácie a tolerance; nehľadím sa k rozplynutiu menších či iných kultúr v dominantnej, súvisiacej s jej mocenským postavením, hoci dejiny na to prinášajú dosť príkladov, ale k uvedomovaniu si kultúrnej diferencovanosti. Z vlastnej skúsenosti viem, že náš odstup od inej kultúry i predsudky voči nej sa zvyčajne strácajú, keď sme konfrontovaní s jej nositeľmi – konkrétnymi jednotlivcami. K cyklickej básni *Náhhera zmesi* ma inšpiroval trojmesačný študijný pobyt v multietnickom prostredí v Španielsku a návšteva Portugalska, navyše v čase vpádu vojsk do Iraku, na čo Španieli odpovedali mohutnými protestnými demonštráciami (nebol som iba neustranný pozorovateľ, ale účastník toho všetkého). Stretanie a kreolizácia kultúr sa v mojej tvorbe nepremietajú iba na tematickej rovine, ale aj v poetike. Využitie prvkov poetiky inonárodnej poézie vnímam aj ako diskretné ústretové gesto voči inej kultúre.

Objavovanie kultúrnej viacvrstovosti sa vynára i v mojich básňach s domácimi námetmi. Podnietili ma k tomu historiografické a archeologické knihy o Zemplíne. Existenciálny dôraz v týchto veršoch tak dostáva ďalšie časové rozmery. Hľadanie individuálneho uzmenenia, túžba po ňom sa uskutočňujú zoči-voči príbehom jednotlivcov, spoločností a kultúr v priestore tisícročia. V takýchto polohách sa dostávam k predstave poézie ako útechy, čo vo svojom terajšom písaní pociťujem ako jednu z nástojčivých výziev.

• Súčasne naznačuješ, že sa nezriekaš básne ako výpovede...

– Áno, ako výpovede o ľudskej situácii, vrátane výpovede o situácii človeka v súčasnom svete, ktorý je neprehľadný a zámerne znehľadňovaný. Od básne očakávam správu o autorom prežívanej životnej skutočnosti, vyjadrenie súčasnej pocity, pokus o orientáciu, poznanie. Prirodzene, jestvujú aj iné koncepty poézie, i esteticky zaujímavé, ale tento uprednostňujem. Moja predstava poézie súvisí so skúsenosťou a s jej reflektovaním. Zároveň sa mi žiada dodať, že lyrika sa mi spája s emotívnosťou: je to spôsob, ako sa dotknúť vecí, aby to v nás vyvolalo emotívny ohlas.

• Pri istej príležitosti si písal o viacerých podobách vlastnej poézie i o jej „poetologickej viacsmernosti“. Mnohoraký je aj priestor premietnutý v tvojej poézii (v Slovníku slovenských spisovateľov 20. storočia je nešťastná formulácia, ktorá ňa ako básnika spája iba so Zemplínom). Ak by sme hľadali tvoju špecifickosť

v rámci súčasnej slovenskej poézie, ktorá je nepochybne pluralitným systémom, nemohli by sme ju vidieť práve tam?

– Zaiste. Ak u mňa možno sledovať istú inklináciu k prírode a ku krajine (jej pamäť sa mi osobitne odкрýva v Zemplíne, kde som vyrástol, kde žili moji predkovia, kde dodnes žije moja mama a moji príbuzní), musím dodať, že je to aj príroda a krajina mestská. Priestor mojej poézie nie je ohraňovaný. Popri rozličnom horizontálnom priestore, ktorý je nielen domáci, lebo pomerne časté sú u mňa básne z ciest, sa objavuje aj priestor vertikálny – metafyzický. Pobyt autora v iných krajinách, vo veľkých mestách môže viesť k zostreniu básnického zraku, k prenikavšiemu postihnutiu subjektu a sveta. Nemyslím tým, pravdaže, naháňanie sa za novými a novými dojmi, lebo tvorba predpokladá predovšetkým samotu a sústredenie. Po pestrych zážitkoch z nášho i vzdialenejšieho sveta sa uzatváram do samoty. Väčšinu svojho času trávim v nej.

V mojej predstave môže v jednom súbore koexistovať rustikálna báseň s urbanistickou, čistá s nečistou (teda s básňou zainteresovanou o osud ľudí a sveta), takpovediac „fyzická“ s metafyzickou, minimalistická s „prozaickou“ atď., mnohé z toho sa môže prestupovať, a pritom to všetko, rôznorodé, má ambíciu byť integrálnou poézou s modernou optikou a poetikou.

Pokiaľ ide o tvarovanie mojich básní, každá chce byť osobitou stavbou. Určujúci je materiál, z ktorého vyrastá, a aký tvar si tento materiál v mojej predstave žiada. S tým súvisí širšia výrazová škála, na ktorej sa dozaista podpisuje moja prekladová a literárnovedná interpretačná skúsenosť s rozličnou poéziou. Jestvujú predsa básnici, ktorí od básne k básni ani od zbierky k zbierke svoj výrazový aparát zreteľnejšie nemenia, napríklad píšú tým istým veršom. To nie je môj prípad. Povedal by som, že moja báseň vzniká aj na pozadí revitalizácie pamäti poézie (jej rozpätie nijako neohraňujem), pričom toto oživovanie chce byť funkčné. Aj na tejto rovine sa tu vynára súvislosť s borgesovským chápaním poézie ako rozpamätávania či pripamätávania. V poslednom čase sa na výstavbe mojej básne výraznejšie podieľajú výtvarné prvky. Dôležité je pre mňa aj zvukové tvarovanie básne, mnohými dnes zanedbávané, jeho diferencovaná funkčnosť.

• Stavebnosti venuješ pozornosť v najnovšej literárnovednej knihe *Interpretácia a poetika. O poézii slovenských básnikov 20. storočia*...

– Názvom, ale najmä knihou som chcel upozorniť na dôležitosť poetiky pri písaní o poézii. Prítom interpretáciu od poetiky neoddeľujem. Ide mi o komplexnosť interpretácie, ktorá sa nezaobíde bez reflektovania poetologických zreteľov. Bezprostredne to súvisí s potrebou prirodzeného literárnovedného charakteru interpretácie, s jej reflektovaním poézie ako umenia. Prekvapilo ma, že niektorí slovenskí literárni vedci moje interpretácie upozorňujúce aj na poetologické zretele označujú za teoretické. Takto sa môžu veci javiť z hľadiska slovenskej literárnej vedy, ale z hľadiska širšieho literárnovedného kontextu to neobstojí.

• O ktorých slovenských básnikoch v knihe píšeš a ako ich charakterizuješ?

– Vedľa seba sa ocitajú symbolista Ivan Krasko, tentoraz ako žalmický básnik a tvorca naznaču-

– V ruskej poézii som mal vždy bližšie k jej komornejšej línii. Básnici, ktorých som prekladal, neštratil na svojej reputácii ani dnes. Ak v týchto prekladoch mi šlo o obohacujúci posun v našom poznaní ruskej poézie, v prekladoch španielskej a hispanoamerickej poézie som sa usiloval o podstatnú zmenu slovenského prekladového obrazu básnickej tvorby písanej po španielsky. Prítom preklad takmer pravidelne spájam s reflexiou diela a často aj prekladovej problematiky. K prekladu Lorcových *Cigánskych románov* som napísal predslov a poznámky a o prekladovej problematike diela som uverejnil článok v RSL a štúdiu v zborníku venovanom pamiatke Jána Košku. Podnety prekladanej poézie zavše tvorivo využijem vo svojej poézii. K niektorým autorom sa vraciam. Najnovšie som sa v *Romboide* a vo *Fragmente* novými prekladmi, básňami a štúdiu znova vyrovnával s lyrikou a osobnosťou Gennadija Ajgiho.

• Aké posuny vidíš v našom umeleckom, najmä básnickom preklade posledného obdobia?

– Upozorním iba na jeden z nich. Preklad vždy osciluje medzi exotizáciou, teda zachovávaním cudzieho, a domestikáciou, teda zdomácnovaním. Otvorenosť, čoraz príznakovjšia aj pre náš slovenský svet, oslabuje potrebu v preklade domestikovať a vyvíja tlak na zachovanie toho, čo niekedy pôsobilo ako exotické. Týka sa to nielen reálií, ale (osobitne v básnickom preklade) aj poetiky diela. U Lorcu sa to v tejto rovine týkalo najmä potreby čo najadekvátnejšieho prenosu štruktúry metafor a funkčnej nepretržitej asonancie.

• Javí sa ti osobná únia básnika, literárneho vedca, prekladateľa a vysokoškolského učiteľa ako produktívna?

– Isteže. Podnecujúcu spoluprácu týchto subjektov som čiastočne naznačil. Pravda, takáto únia je energeticky náročná. Pre mňa je dôležité zariaďovať si veci tak, aby som mal na túto spoluprácu čas.

• I tento rozhovor ukázal, že tvoja tvorba je skutočne bohatá a mnohotvárná.

– Mnohotvárnosť je život.

• Aj v našej spoločnosti začal prevládať konzervatívny, básnické zbierky vychádzajú v malých nákladoch, poéziu číta naozaj úzky okruh ľudí. Nezmocňuje sa ňa niekedy skepsa, keď premýšľaš o zmysle básnickej tvorby?

– Stále pracujem napriek všetkému. Napriek bulvárizácii slovenskej kultúry, ktorá čiastočne zasahuje aj poéziu, prózu a kritiku. Mnohí, ktorí nepoznajú skutočný stav vecí, si myslia, že Západ, to je samý bulvár, a že sa to nevyhnutne prenáša aj k nám. A že bulvár zaplavuje aj Východ. Moja skúsenosť zo Španielska a čerstvá z Ruska je iná. Nie že by tam nebol bulvár, ale je tam predovšetkým obrovská mnohotvárná ponuka ozajstných umeleckých hodnôt a ich vážnej reflexie. Uverejňovanie poézie a serióznych kritik v hlavných španielskych denníkoch je bežnou vecou.

Uvediem aj ďalšie dobré správy. V poslednom období som absolvoval autorské komentované čítania pôvodnej a prekladovej poézie a prednášky o poézii v knižnici v Liptovskom Mikuláši, na Obchodnej akadémii v Dolnom Kubíne, na Katolíckej univerzite v Ružomberku, v Dome kultúry v Senici, na Prešovskej univerzite, na Lisabonskej univerzite, na Univerzite Complutense v Madride, na Stružských večeroch poézie, na Moskvskej univerzite, v Slovenskom inštitúte v Moskve a všade bola veľmi dobrá atmosféra, cítil som rezonanciu a zaznamenával som aj jej verbálne a iné prejavy. V mestečku Alexandrov, nachádzajúcom sa 120 km od Moskvy, v Múzeu Mariny a Anastasie Cvetajevových ku mne po skončení prednášky o Marine a čítania mojich prekladov jej poézie podišli dvaja mladí ľudia, chlapec a dievča, aby mi dali podpísať vlastnoručne vyrobenú bibliofiliu s mojimi básňami v ruštine. Moju poéziu našli na ruskom internete – boli to preklady Olega Maleviča, ktoré vyšli v sanktpeťterburskom literárnom časopise *Neva*. Nie je to krásny doklad o zmysle našej práce a o budúcnosti poézie?

Igor Hochel